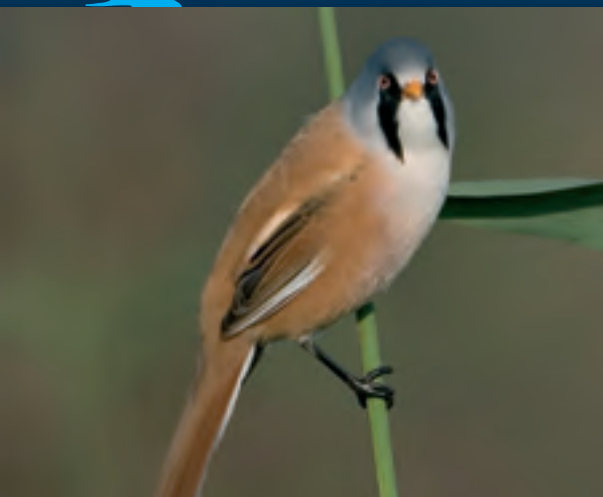

Baardman. Foto: Jan Bosch

Broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer

Iedereen kent het Lauwersmeer als 'hotspot', dé plek om vogels te kijken en zeldzaamheden te scoren. Het gebied wordt jaarlijks op broedvogels geïnventariseerd door SOVON in opdracht van Staatsbosbeheer. Een goede samenwerking die prachtige resultaten oplevert.

(vervolg van pagina 12)

want dat zijn van die echte vuilnisvogels, zeker vergeleken met Kanoeten en Drieteenstrandlopers. De woestijn kon wel eens een vrij steriele omgeving zijn vergeleken met Nederland of de tropen, met relatief weinig organismen die ziektes overbrengen, zoals muggen.

Veld- en Kuifleeuweriken gaan slecht bij ons

Ik vind mezelf geen expert op het gebied van populatiedynamica, maar ongetwijfeld hangt het samen met de intensivering van de landbouw. Maar er kunnen ook andere zaken spelen, want in heidegebieden gaan Veldleeuweriken eveneens achteruit. Minder hard, maar toch. Dat is een beetje verdacht. Maar ik ben niet zo'n speculatief type. Klimaatverandering, voedsel en timing, de situatie in overwinteringsgebieden, er spelen zoveel processen door elkaar. Dat geldt voor vrijwel alle trekvogels. Het zou leuk zijn om de Veldleeuweriken wat meer in detail te volgen, om bottlenecks in de jaarcyclus op te sporen en populaties in verschillende terreintypen te vergelijken. Dus niet alleen in wat extensief beheerde plotjes in een intensief bewerkt gebied.

En daarna een andere diergroep?

Nee, ik wil dolgraag door met de leeuweriken. Ik vind de woestijn fantastisch. Ik las laatst het boek Arabian Sands en daarin staat de kern: als je eenmaal in de woestijn bent geweest, raak je er ook zo aan verknocht. Overdag is het soms zo'n gruwelijk hete plek, en 's avonds is het dan zo zacht en vriendelijk. Echt heel bijzonder. En de ruimte. Misschien is er niet zoveel verschil tussen een onderzoek op het wad of in de woestijn.

Guus van Duin

BMP, LSB, Rode Lijst en roofvogels

In 1999 ving de broedvogelmonitoring in het Lauwersmeer aan voor een periode van vijf jaar. Er werden drie vaste BMP-proefvlakken geïnventariseerd, verdeeld over de Ezuma-keeg en de Pompsterplaat (Vogelroute). Daarbuiten werd het hele gebied van Staatsbosbeheer op kolonievogels, zeldzame broedvogels, Rode lijstsoorten en roofvogels in kaart gebracht. Alleen enkele eilanden bleven daarbij buiten schot. Ook werden ieder jaar één of meerdere additionele BMP-proefvlakken geïnventariseerd, zoals de Schildhoek en de Zoutkamperplaat. Door tussenkomst van de Mond- en klauwzeer-crisis in 2001 liep het vijfjarige project van 1999 tot 2004.

Gebied vol bijzondere soorten

Van ieder inventarisatieseizoen verscheen een rapport met daarin de resultaten. Door de jaren heen werden veel bijzondere broedvogels vastgesteld, zoals in de eerste drie jaren Steltkluten en Dwergmeeuwen. Kwak en Bonte Strandloper stonden in 2002 in de broedvogellijst. De vestiging van de Grote Zilverreiger vond plaats in hetzelfde jaar. De Grauwe Gans maakte een opmars in 1999-2004 van 3 naar 53 paren. In verschillende jaren werden Blauwe Kiekendieven, Veldduilen en Kwartelkoningen vastgesteld. En jaarlijks stellen we wisselende aantallen van Dodaars, Grauwe Kiekendief, Porseleinhoen, Paapje en Buidelmees vast. Een flinke krachtsinspanning wordt geleverd om in het gebied van zo'n 5000 hectare (excl. water) soorten als Roerdomp, Bruine Kiekendief, Blauw-borst en Baardman integraal te tellen.

Voortzetting monitoring

In 2004 zaten de eerste vijf monitoringjaren erop. Gelukkig vond het project in 2005 weer doorgang. Opnieuw inventariseert SOVON in opdracht van Staatsbosbeheer jaarlijks het Lauwersmeergebied. Daarbij is het inventarisatiewerk op enkele fronten uitgebreid. Om de opmars van de Grauwe Gans in het gebied vast te leggen, is de soort toegevoegd aan de integraal te karteren soorten. Tot de vaste BMP-gebieden behoort nu ook de Kollumerwaard. Dit gebied werd in het vroege voorjaar van 2003 door Staatsbosbeheer plasdras gezet, waarna veel broedvogels van natte rietmoerassen het gebied bezetten, zoals Dodaars, Roerdomp, Grauwe Gans, Porseleinhoen, Snor en Grote Karekiet.

Reden temeer om de ontwikkeling van het gebied op de voet te volgen.

Een andere bijkomstigheid is de herziene Rode Lijst met daarop soorten als Zomertortel, Veldleeuwerik, Graspieper, Nachtegaal en Wielewaal. Ook deze soorten worden nu integraal gekarteerd. Een flinke klus, want alleen al van de Graspieper ligt het aantal territoria op de platen in het Groninger deel van het gebied op ca. 150, terwijl de bosgebieden rond Lauwersoog goed zijn voor concentraties van Zomertortel en Wielewaal.

Enkele resultaten van 2005

In het afgelopen voorjaar bleven vestigingen van Kwak en Grote Zilverreiger uit. Het aantal broedende Kokmeeuwen en Visdieven was op één hand te tellen, terwijl de Kluut met amper 40 paren een flinke veer moest laten. In 2004 bedroeg dit aantal nog zo'n 130 paren. Ook het aantal Baardmannen neemt duidelijk af. Telden de door SOVON onderzochte terreindelen jaarlijks ruim 125 paren, in 2004 bedroeg dit ruim 100, terwijl in 2005 het aantal op zo'n 80 bleef steken. De aantallen van Roerdomp en Bruine Kiekendief kwamen in 2005 overeen met voorgaande jaren met respectievelijk 10 en 25 paren, terwijl het Porseleinhoen licht herstel liet zien met in totaal 10 roepende vogels (6 in 2004, 14 in 2003). Van de Grauwe Kiekendief werden 4 broedparen vastgesteld. Dit ligt binnen de marges van het aantal broedparen dat al sinds halverwege jaren negentig wordt vastgesteld (3-7 paren).

Publicatie en trends

Evenals de voorgaande jaren worden de resultaten van de broedvogelinventarisaties in het Lauwersmeergebied in rapportvorm gepresenteerd. Geïnteresseerden kunnen daarvoor contact opnemen met SOVON. Vanaf dit jaar zullen in de rapporten bovendien trends van verschillende bijzondere en zeldzame soorten een belangrijkere rol gaan spelen. Ook effecten van natuurontwikkeling en begrazing komen aan bod. Al met al een prachtig project van Staatsbos-beheer en SOVON dat voorziet in veel interessante informatie van één van onze belangrijkste vogelgebieden!

Romke Kleefstra & Peter de Boer